

SLOVENKA

Glasiło slovenskega ženstva

St. 3.

V Trstu 30. januarja 1897.

Letnik I.

Tretjo št. „Slovenke“ poslali smo še vsem onim ki niso do sedaj vrnili 1. in 2. šte. a tudi ne naročili se. Kdor do 8. svečana t. l. ne dopošlje naročnine s tem bomo smatrali, da ne sprejme našega lista ter mu ne dopošljemo več 4. šte. Da uredimo matično naročnic in naročnikov prosimo uljudno, da se prjave kakor naročniki vsi oni ki do sedaj tega niso storili. —

Meseca F. bruvarja praznuje se god teh le slovanskih svetnikov: 3. Vojsava, Daroslav. 6. Daša. 7. Drenka. 12. Zvonimir. 14. Bretislav. 16. Dobrana. 18. iloslava. 19. Ostoj. 20. Stanislava.

Slovenkama.¹

Radi moje Slovenke:
Sve ste meni mile,
Divne čeri²) Slovenke,
Mile — kao vile!...

Vas pozdravlja od srca
Srpski pjesnik stari,
Kojem Ljubav nje darca
Još grije i žari:

Naspram Boga višnjega
I slavskog oltara,
Da jim himne podiže³)
Pune slatkog čara...

O Slovenke sretno vam
Vaše poduzeće
Ono nosi sa sobom
Sjeme svake sreće,

I napretka narodnog
I narodnog sjaja.
I presveta zanosa
Naspram zavičaja!⁴)

Tako, tako, sestrice,
Tako, žive bile!
Ulagajte junacki
Trud i umne sile:

1) Povodom prvoga broja „Slovenke“, glasila slovenskoga ženstva za tek. 1897. god. 2) hčere, 3) povzdigne, 4) domovina, 5) vej, 6) se zlobo, 7) zastava, 8) naraste, 9) trte, 10) delo.

Proslavljeni srpski pesnik I. Sundečić poslao nam je pesem v pozdrav Slovenkam, s prošnjo, da jo objavimo v našem listu.

Oko stabla narodnog
I njegovih granâ; *)
Oko cvieća narodnog
Zloćom potrgana!

Da to stablo ogromno
Stostruk plod prinese,
Da to cvieće okite
Biserove rese.²)

Da blagoslov božiji
Vazda uz vas bdije,
I sveslavlja ljubavlju
Da vam duše grije!...

Kad ženskinja poskoči
I svoj barjak *) vine,
Da viteški vojuje
Za svoje svojine:

Blago, blago narodu!
Blago i do vieka:
Preporoda narodnog
Tad nabrekne *) rieka;

Medom, zlatom provrije
Na polja se liti³)
Njive plodom oplodi
Loze ⁴) groždjem kiti. —

Tako, tako, Slovenke!
„Naprej“! s vašim djelom;
S tvrdom vj-rom u Boga,
I s vedrijem celom:

Nebo će vam pomoći;
Râd i vaše glave:
Viencima će okrunit
Neumrle slave!

Ljub'te cielo Slavjanstvo;
Pa dieve i ženke:
Ostan'te nam vječito
Kićene Slovenke!

Kotor, 15. jan. 1897.

I. Sundečić.

Me ustrezamo dićenemu, sivemu pesniku bratskega nam naroda iz srca rade, da si ne bude naš list prinašal pesni in spisov razen slovenskih in sicer zato ne, ker je „Slovenka“ namenjena raznim slojem torej takim tudi, ki bi ne umeli.

Triglav.

Spisal idealist.

(Dalje.)

Sedaj pa kar na kratko! — Doma so imeli še šolo, zakaj radi trgatve jo zapro skoro poldrugi mesec pozneje. Učiteljica je bila torej še v Logu. Dospel sem domov že v mraku. Po pristrnem sprejemu od očeta in matere privezal sem si najprej nekoliko svojo lačno — — recimo — dušo, pokramljal z očetom o najnovejši politiki našega grofa in tvorničarja o kalamitetah v krajnem šolskem svetu in o tožbah doktorja Grilja — to ti je kuriozno tepec in domišljavec, da bi ga kar podkopal! — mati mi je pravila o bratovi zaroki, o umrli farovski kuharici, pa o velikem zarodu — putke Črnoglavke; — jaz sem povedal nekatere novosti in skandale iz Gradca, potem pa sem se odpravil k sosedom.

O sosedovih sem Ti že često pripovedoval. Gospod Zupan je veletržec. Ima ti ogromno premoženje, veliko naobrazbo, kavalirski nastop, največji ugled, fino, sila gospodinjsko in izredno ljubeznivo soprogo in štiri hčerke. S starejšima sem se še igral! Vedno zahajam v famulijo; mej njimi in mej nami vladajo najintimnejše razmere. Vsi se imamo radi. Tu preživim večji del svojih počitnic. Z gospicami igram ali pojem s klavirjem, z gospo filozofujeva, z gospodom pa politikujeva....

Hitel sem torej k Zupanovim. Že na stopnjicah me je sprejela gospa ter me v triumfu peljala v jedilno sobo. Tudi sem našel vso ostalo družino: Zupana, — Angelo, resolutno, jako duhovito dekle — Lucijo, slikovito lepó, tiho, skromno in preblago punico — Marto, čvrsto, rdečelično in kakor mati sila marljivo punče — in Marico, trinajstletno, živahno in ljubeznivo dekletce. Z vikom in krikom so me sprejeli:

„Haló, Ciril je že doma! Sedaj se začne zopet življenje!“

Marta je stekla naglo k velikemu in finemu aristonu ondi na mizici v kotu za pečjo, da mu vstavi „mojo“ himno: „Bože, carja brani!“ — gospa je tekla po buteljko vina, gospod pa me je vlekel za roko k sebi, češ:

„Ciril, ali si prinesel kaj novih dovtipov? — Jaz ti vem pet imenitnih!“

Zupan ljubi namreč čez vse duhovite dovtipe, katera nabira poyšod, potem pa krošnjari z njimi in mori, da bi človek véasih kar pobegnil! O, to ti je vrl mož! — In tako sem pil, pel, govoril in šalil se, pravil Zupanu dovtip za dovtipom ves večer. Vsi smo bili izredno dobre volje.

„Ali si se že seznanil z gospico učiteljico?“ me je vprašala na krat Angela.

„Ne še.“

„Uh, s to se boš razumel boljše, kakor z menoj.“

„Zakaj?“

„Ker je blondinka in izgovarja celó r pravilno!“

„Porednica! — In ti? — ali ti ugaja gospica?“

„O, pa še kakó! Vedno mora biti pri nas, kadar je svobodna.“

„Ona je izvrstna pevka!“ je pristavila Lucija.

„Krasen alt ima.“

„In tamburico igra.... ah, divno, Ciril, divno!“ mi je pripovedovala Marta.

„Dà, prvi brač“ je pritrčila Angela; „tudi me smo se ga že začela raditi. Kmalu bomo imele cel orkester!“

„Imenitno! sem dejal, „Jaz igram berde, oče pa bisernico... takoj začnemo s skupnimi vajami.“

In nastal je vrišč in vsklic nje kakor takrat, ko se podirali zidovi Jerihe. (Op. To je jeden Zupanovih najslabših dovtipov!) —

Tedaj pa je vstopila v salon visoka, bujnovicka gospica. Marica ji je stekla nasproti z vriskom: „Gospodična, Ciril je že prišel!“ ter ji dobrikajoce ovila roke okoli pasu

Predstavili so me. Ah, Bog, saj nisem nikdar bojazljivec — zlasti v ženski družbi ne, — a tedaj se me je polastila neka razburjenost, neka plahota, da sem se vedel nalik petošolcu.

Sedli smo za veliko okroglo mizo. Zupan je ponudil učiteljici cigareto in vzela jo je, sesvalkala jo mej dlanjo ter si jo vtaknila mej ustni. Oh, kako pikantno! Kar naslikalbi jo bil tedaj tako komodno slonečo v visokem širokem stolu! In tiste njene temno višnjeve oči, kako globoke, kako gorkozroče so se mi zdele! V rokah pa me je nekaj ščegetalo, da bi ji bil najrajše segel v njene krasne, sila bujne, zlate lase ter se poigraval z njenima dolgima, po hrbtu tjá doli preko pasu segajočima kitama.

Jaz sem ji sedel vis-à-vis. Neprenehoma sem jo moral gledati. Govorila je po časi, malo s stajerskim dialektom, s polnim altom. Ah, ta Franjin alt! Lepšega glasu še nisi čul! (Sploh se mi zdi, da more moje dekle govoriti le z altom, kajti sopran mi je sila oduren! In kaj misliš Ti?) Vedno in vedno se je obračala k meni ter me spraševala o tem in onem. Sila lahko je govoriti z njo, zakaj zanima se za vse, čita vse, kar ji pride pod roko, pa želi še vedno več novega zvedeti. Vidiš take le bi morale biti vse slovenske punice! Žal da je večini celó literatura deveta briga!

Povedati moram še to, da ima Franjica jako fino, uprav svilenó in kakor atlas belo polt. Usta ima sicer malo široka, a to me ne moči. Čital sem nekje, da so imele vse posebno duhovite in slavne ženske široka usta in bujne ustnice. Taka usta kažó bajè tudi o izredni vročekrvnosti in temperamentnosti. In prav taka mora biti moja ženka, zakaj ledene, puste, flegmatične bi ne maral za ves svet! — Franjica pa ima tudi nepopisno krasne zobe, divno oblikovano bradico, majhna ušesca in kipen vrata. Kadar se zasmee, pokazeta se vedno dve jamici v njenih licih. Pa še to Ti moram pripomniti: roke ima klasične. To pa veš, da si ženske ne morem misliti brez fine, ozke, belopoltene ročice dolgih, konicastih prstov in rožnatih nohtov! — Tudi noge ima majhne!

Skoro do polnoči smo se zabavili. Potem pa sva se poslovila od Zupanovih. Učiteljica stanuje v prvem nadstropju sosednje hiše. Spremil sem jo. Še vso pot sva

kramljala, pa prestala celo četrtinko pred vrati. Obljubiti sem ji moral, da ji nanosim polagoma vse svoje ruske in francoske romane. Grozno rada čita!

„Lahko noč in do svidenja!“ je rekla končno, ko je udarila ura v stolpu že pol ene. „Zapomnite si, kaj se Vam sanja prvo noč v moji bivši postelji!“

„Kaj? Vi ste spala v moji sobici?“

„Da, skoro dva meseca. Ali Vam tega ni sporočil oče? Nisem mogla dobiti druge stanovanja. Torej le pazite na sanje; potem staviva v loterijo! Ha! ha!“

In stekla je okoli hiše smeje se nalik grlici; jaz pa sem kolovratil domov...

Zdi se mi, da trdi Schopenhauer, da vleče človeka neka tajna naravna sila, nekak instinkt k onemu bitju, ki je za njegovo srečo najsposobnejše. Ta sila vodi človeka od bitja do bitja, dok ne najde iz branega, edino pravega. In ko ga najde, potem je vse zaman: razločiti se ne moreta in ne smeta, sicer nista srečna nikdar povsem.. Vidiš, ta filozofska trditev mi je šinila v glavo na poti domov. Kakor bi treščilo v me, zazdelo se mi je, da me je instinkt dovedel prav do — cilja, da mi je Franja neobhodno potrebna za popolno srečo, da morem in moram ljubiti, s a m o njo...

Domov prišedši sem našel očeta piščočega. Sestavljal je — po svoji navadi sila vestno in lepo — šolsko kroniko, pa čakal na me. Izpila sva še vsak kupico vina, pomenila se še o tem in onem ter legla spat.

Zaspal sem, kakor bi se bil narkotiziral takoj. Utrujen sem bil od vožnje; a vendar sem sanjal — sanjal vso noč neprenehoma. Vedno pa mi je švigala pred očmi kipna rast moje Franje, vedno sem videl njene krasne oči, njene jamice v licih, njene zlate, debele kite ter čul neprestano njen alt, njen divni alt...

Pozno sem vstal. Opravlja in umivaje se, pa sem parkrat dejal — do duše prepričan, da govorim istino — : „Fant, izgubljen si! Ti si zaljubljen — vse ne pomaga nič“. In resignirano sem si zavozljal svojo najlepšo kravato. Tedaj pa so se odprla gori na hodniku vrata in zagrmeli so po stopnjicah neokretni otročji koraki, vmes pa se je začul učiteljičin glas: „Počasi! — lepo paroma!“

In pričakal sem jo in govoril z njo dolgo... Pričakoval in pričakal, pa sem jo poslej vsak dan po štirikrat spremil jo vsak večer do doma od Zupanovih, pa si zatrjeval vsako jutro s cim dlje trdnejšim uverjenjem: „Fant, izgubljen si!“ —

In potem se je razvijal in zavijal moj roman kar sam od sebe. Hodil sem za njo, kamorkoli je šla, spremljal jo, sedel vedno na njeni strani, pel, igral, tambural zmeraj le z njo, ki me je trpela rada. (Pride še).

S l o v o.

Zrla sva na vrtec tihi,
Bujno cvetje je duhtelo,
Na oboku je nebeškem
Tisoč zlatih zvezd gorelo.

Izza gore prisvetlilo
Lunino je blede lice,
Lahni vetric po gredicah
Zibal ljubko je cvetlice.

Klanjala je svoje veje
Vrba žalna in šumela:
Vse na sveti — vse tu mine,
Ura grenka in — vesela.

Nama srce je drhtelo,
Zadnjikrat sva se objela, —
Vrba žalna je glasneje
O minljivosti šumela. —

Kristina.

Materi v spomin.

Spisala Marija Ana.

Cvetje, bisere, zlato, korale
Spletel vse bi rad v venec jeden;
Toda to bi še ne bilo, dosti.
Majke mi spomin še več je vreden

Da, da vse zvezde neba in vse bogatstvo sveta, vse je ničevno napram spominu drage matere. Oh mati, sveto, blaženo ime! A jaz kličem te zaman. Ne čuješ me.

Srca, ki v mrzli spava jami

Otrokov jok ga ne predrami!

Imaš sicer, mila mati moja skromen kamenit spomenik. A kamen je tako trd, tako mrzel, tako neobčuten. In kamen podere nevihta, okraši čas, razruši človek. Jaz pa, ki te tako srčno, tako iskreno ljubim zlata mati moja, postavila bi ti rada drug, trajen, večni spomenik. A kako neki? Srce mi je tako polno, tako prepolno čutil, Napisala sem ti že večkrat par vrstic a to je bilo tako borno, tako navadno, da ni bilo dostojno tebe, tvojega spomina, tvojega duha. Morebiti je zdaj boljše? Ne — saj sploh ni jezika v katerem bi se zamogla izraziti tako globoka čutila, toliko srčne hvaležnosti.

Vidim te dobra mati moja, kako si bila ponosna na svoja otroka, kako blažena, da sta se povzdignila iz navadnega stanu. Ni je bilo srečnejše matere nego si bila ti, ko so te blagrovali radi tvojih otrok. Dobra, skromna, pobožna, rodoljubna, vsadila si svoji deci v srce ljubezen do Boga, ljubezen do naroda. Osoda zanesla me je daleč iz tvojega naročja daleč od mile domovine, med tuje narode in druge vere. Iskra pa, ki si jo ti vžgala do naše vere, do našega trpečega naroda tlela je vedno, bila mi je zvesti talisman v verskih in narodnih borbah.

Vrnivša se čez leta v domači kraj, v rojstno hišo najdem te tako bolno, revno, tožno. Vidim te kako trpiš, kako hiraš, kako umiraš. Ni ti bilo vsojeno, nisi smela uživati sadu svojega truda. Morala si umreti bedna mati moja v najboljši dobi, potem, ko si toliko trpela, toliko žrtvovala, toliko se zatajevala ti sveta, blaga žena. Gledam te kako pojemaš dan na dan, štejem tvoje vzdihne. A tvoje solze padajo mi ko žrjavica na srce, ker ti bi bila rada živela, rada delala, rada gledala bodoči sreč-

nejši krepkejši zarod. Vedela nisi kako kmalo zdalneš čisto dušo svojo. Upala si vedno in jaz — oh britka ironija, morala sem ti govoriti o bodočnosti, slikati ti prijetno življenje, ki te čaka s tvojo družino; a vedela sem, da te neizprosna smrt ne pusti, vedela, da so ti dnevi šteti, vedela, da nas zapustiš na veke. Na v e k e?! — Ne — ne proč grozna beseda.

V onem poslednjem trenutku, ko si zdahnila dušo svojo, premila mati moja polastil se me je obup. A čuj, v najvišjem trenutku zazvoni „Zdravo Marijo“. Skušena, vničena držeč mrtvo mater še za gorko roko zgrudim se na kolena — tako tudi drugi okolostojeci in vsi molimo glasno, v nebo segajoče Češčena Marija. In mir z nebes, blažen mir, napolni mi dušo, srce, tako da vidim materin duh p l a v a t i n a d s e b o j. Edino to prepričanje, edino ta trdna vera obvarovala me je obupa, obvarovala grozne dušne praznote. Odnegli so truplo matere moje, a duh nje prost zemlske teže, čist, blažen ostal je pri meni. Gleda, me vodi me, me spodbuja, me varuje!

Mladostne sanje.

spisala Vanda

(Dalje.)

„Lepo ime, najbrže Slovenec ali ne?“ povrašem dalje. „Ne vem; nisem še slišal slovepske besede iz njegovih ust, navadno govori nemški“, odvrne mi brat.

Rada bi bila zvedela še kaj, a nisem hotela nadlegovati brata, ki je čital pazljivo. In vendar bi bila rada poizvedela je li Slovenec kajti oni hip, mislila sem si, da bi mi še manj ugajal, ako zanemarja svojo materinščino. Tak morda ravno ni! Saj mi je prijateljica, ki ga pozna, pravila včeraj, da zahaja na slovenske veselice. In — to pa je res čudno... p'lesala je celo z njim pa ne ve je li Slovenec ali ne. Pravila mi je celo, da se plesalkam le klanja ko izvoli plesati in kakor se molče zavrti, tako jo molče spremi do njenega prostora. Kar mi je še pravila mi ugaja, le žalibog, da jej ni koristilo. Škoda, da me ni bilo tam. Interesanten se je moral res zdeti oni hip, ko mu je stopila na kurje oko, kakor sluti ona.

Ha — ha! Radovedna kakor jaz, hotela je poizvedeti je li Slovenec, zato mu je stopila pri plesu na nogo, da bi vsaj na njeno opravičenje izdal materini jezik. Ali vse zaman! Tudi tukaj jej je splaval up po vodi, kajti še preje nego ona svoj: „Oprostite gospod!“ izustil je on svoj: „Pardon!“ in konec je bil njihovega pogovora. Čuden človek! Kdo ve, zakaj ne govori niti kadar mora, se li boji žensk? Pa nè; ako bi se jih bal, bi ne prišel k plesu niti z njimi v dotiko. Poskusiti bi bilo treba še nekaj! Kdo ve, kaj bi napravil, ako bi mu kaka plesalka odrekla plesati. On ki se vede tako prevzetno, bi mogoče ne odšel ravno molče, drugače je človek, ki ni za žensko družbo, človek tedaj, ki ni vreden, da bi jaz mazala svoj dnevnik o njem, opisuje njega lastnosti.

Meseca februarja 18—

Sama sebe ne umem; ne vem mi je li vsojeno ali kali, da najraje beležim o njem, katerega zovem le svojo antipatijo. Ne vem kako je to, vedno se mi dogaja kaj takega, kar smatram, da je vredno, da se zabeleži, akoravno ni nič zanimivega. Tudi danes ni nič posebnega, a zdi se mi nekam čudno tako, da bi to čudo rada komu razodela — a komu? mami? Čemu; kaj to njo briga? Najbolje, da se nekoliko pomudim v svojem dnevniku, ki sprejema med svoje liste vse, in ki ne ugovarja mojemu mišljenju naj li pišoča sodim prav ali krivo. Ne vem kako bi si tolmačila ta le slučaj.

Ravno on, moja antipatija, naj bi mi bil vis-avis; še tega bi nedostajalo. Ako je to istina, ne bodem mogla več niti k oknu, drugače bi si lahko domišljjal, da sem se tudi jaz zatelebila vanj do ušes. Res, prav jezi me. Ni dovolj, da ga srečavam po štirikrat na dan, še v mojo bližino ga je bilo treba. Zvoni? . . . Kdo pa je sedaj? Človek nima res nikoli miru, kakor samo takrat, kadar spi.

Pozno je že, pa naj le bo; to moram še zabeležiti. Zadovoljna sem, da je pretrgal moje pisanje prihod moje prijateljice. Včeraj sem pisala, ker mi je bilo dolgočasno, a sedaj zato, ker se mi je dogodilo nekaj izrednega. Sedaj lahko pišem, motil me nihče ne bode, ker je že ura pozna, nikdo mi sedaj ne bode provzročil, da skrijem svoj dnevnik. In tudi včeraj bi enakega ne storila, ali bila sem primorana; prijateljica me je prosila, naj idem z njo k šivilji.

Odrekla sem jej, češ, da je predaleč; naposled sem jej ustregla ko sem zvedla, da se je preselila v hišo meni nasproti. „Pridi, pridi“, rekla mi je, „seznanila se bodeš z gospodično Jurovič, ki stanuje še le nekaj dnij, pri mojej šivilji. Zelo prijazna je, pokazala mi je svoja ročna dela; mogoče jih bodeš videla tudi ti, vem, da ti bodo ugajala!“

Tako mi je govorila prijateljica, dokler sem privolila, se odpravila in odšla. Mudili sva se dolgo; predstavljena sem bila oni gospodični, pogovarjali sva se o marsičem. Nekaj so zvedele one od mene, a še bolj zanimivega jaz od njih. Gospodična Jurovič je rojakinja gospoda Krasana, katerega pozna še izza mladih nog. Veckrat jo pohaja; tudi včeraj popoldne, ko sem ga videla, vstopiti je tedaj posetil njo. In posetil jo je najbrže tudi danes in pa še ravno takrat. Skoro da me jezi, ker sem šla včeraj s svojo prijateljico, srdi me, da se mi je moralo pripetiti kaj takega — pa ravno meni. Srdi me? jezi? Ne; ako dobro pomislim — še zadovoljna sem,

Zadovoljna sem, da je prijateljici primanjalo blaga za obleko; morala je zopet v prodajalnico in ker jej je bilo prepozno, je naprosila mene, da je nesem danes zjutraj njenej šivilji. Ustregla sem jej — zakaj ne? — Joj, kako me jezi! Kaj? Saj ni res! Prav zadovoljno se čutim, čeravno sem se mu pokazala jako nerodno.

Kak slučaj! Ravno takrat ko sem hotela iz veže nasprotne hiše, mi je prišel nasproti on. Skoro bi se bila zadela. „Oprostite gospica“, rekel je on. Ne vem, kaj se

že godilo oni hip z menoj; nekaj sem imela zavitega v roki in to mi je padlo na tla. On mi z lahnim smehljanjem vzdigne in vrne. Odvrnila sem mu s kratkim: „Hvala!“ in nemudoma odšla.

Par korakov in bila sem v veži svoje hiše. Ne vem, kaj me je sililo, ozreti se v ono vežo, iz katere sem ravno prišla. Zopet sem osramočena zbežala v prvo nadstropje in jezilo me je, da sem se ozrla, kajti on je stal še v veži in me videl; kdo ve, kaj si bode mislil?

Kaj je učinil vendar oni človek mojemu srcu, da od onega hipa, ko je naju slučaj pripeljal v bližino, mi ni več tako zopern?

Ne domišljam si ničesar, vendar bi jako rada vedela zakaj, čemu je gledal za mano, ko sem ga ostavila.

10. februarja 18—

Danes petnajst dni sem bila pri prijazni gospici Jurovič. Obljubila sem jej, da jo v kratkem posetim in zato sem hotela izpolniti danes svojo obljubo. Gospodična sprejela me je z radostjo. Bila sem delj časa pri njej; pogovarjali sve se o raznovrstnih stvareh, povedali marsikaj, kar se nama je zdelo potrebno. Naklepetali sve se toliko, da nisve niti zapazili nastopivšega mraka. Hotela sem se posloviti, ali gospodična se je branila, češ, da me spremi do vežinih duri. Tu sva se še nekoliko ustavili in gotovo bi se bili še pogovarjali, ko bi jaz ne zagledala od daleč njega — Krasana. Ne ozrši se nanj, poklonila sem se gospodični Jurovič in odhitela sem domov, zadovoljna, da me je gospod Krasan videl s svojo prijateljico.

Z a k a j ?

Zakaj hitim, grobovje tiho,
Jaz vsaki dan med vrste tvoje —
Saj tukaj otec moj ne spava,
Drugod je grobič majke moje.

Pokladat hodim vence sveže,
Spominov vence na gomilo,
V katero so srcé zagrebli,
Ki je v življenji moje bilo. —

Kristina.

K u m i c a.

Spisala Trnjevka.

„Križ božji — kam bom ž njimi — kako jih odal, vzdihnil je oče Prokop, ko je zvedel da se mu je porodila šesta hčerka. Sosed Vid ima samo dve pa jima trda gre za snubače. Dandanes vpraša vsak le po petičnih — koliko je cvenka — blago srce, zdrav razum, pridne roke, to jim je deveta briga. Ko bi imel same dečke, bi me ne skrbelo, če se pa dekle porodi, prinese s seboj devet skrbi. Vsaj pravim, kam bom ž njimi in kje in kako naj jim dobim dote?“

Glej, glej mislila sem, da si nekoliko pametnejši od današnjih očetov pa vidim nisi dosti boljši, o glasi se pri

oknu sloneča modra kumica. Kako in kakšne dote našteješ svojim hčeram to toraj ti dela preglavico! In čemu že zdaj nepotrebne skrbi zaradi snubačev? Smešno! — To je vendar še prezgodaj. Hočem te pa opozoriti, nadaljuje kumica, na najboljšo doto, s katero lahko omogočiš da bodo hčere srečno in zadovoljno živele, si pošteno svoj kruh služile; če prav brez snubačev in ženinov. Znano ti je, da žensko število narašča bolj in bolj, razun tega je še mnogo samcev bodisi da se boje nesrečnega zakona ali da jih ne veseli družinsko življenje — iz česar sledi da se ženska mora sama preskrbeti. Sramotno bilo bi pač, da bi roke križem držala, brez dela pohajkovala ali v lakoti čakala na kakšnega ženina kakor loterist na svoje stavljenе številke med tem pa bi čas potekal; zato bodi tvoja prva in najsvetejša skrb, dobra vestna odgoja, ki naj bi se popolnevala v tem, da bi bila še mnogo natančnejša od deške vzgoje. Pred vsem ne sme deklica oziroma sestra nikdar slutiti ali celo čutiti da bi bila manj važno bitje nego nje bratec, žalibog da se v mnogih družinah v tem prav pogostoma greši ker se, če tudi še tako zanikrni deček višje ceni, — kakor najpridnejša deklica. Dalje naj se ne vznjuba samo pri dečkih čut samo zavesti, marveč tudi pri deklici ter jo napeljuje k samostojnosti, krepki v odločnosti in pogumu. Vrh tega naj ne zabi pri vsaki priliki navduševati jo v ljubezni za svoj mili narod slovenski ob jednom je tudi važna naloga dobre, skrbne matere hčerko pridno vaditi v gospodinjstvu in drugih domačih delih.

„Toraj hočeš reči“, oglesi se Prokop, da „bodi ženska popolno samostojno bitje; pomisli da je to nemogoče pri sedanjih socijalnih razmerah, ker je vendar ženski delokrog še jako omejen“.

„Ženska je in mora biti samostojno bitje“, zavrnila ga je kumica. „Misliš li, da bo trajno mogoče nekatere vrste ljudem koristolovcem zadrževati svetovni napredek? Nikakor ne. —

„Pa čemu ženski samostojnost ker je nje naravni poklic: mati, soproga, gospodinja?“ seže Prokop v besedo.

„Omenila sem že zakaj ni možno vsaki slediti svojemu naravnemu poklicu mar-li ni vsled tega sveta dolžnost vplivnih krogov, ponuditi ženski priliko, da si poišče potem svoj delokrog, da nastopi v njem kakor koristen ud človeške družbe in si pošteno svoj kruh služi?“

Resnični napredek, prava omika je možna le tedaj, kadar se ženski ne bode več zapirala pot do višje omike in višje stopinje v javnem življenji.

Kar je pogovor v ožjem pomenu: da žena pri hiši tri vogle podpira to naj velja tudi v širjem pomenu za ženstvo pri narodu.

In ti ljubi Prokop preskrbi svojim hčeram vsaj tako izobražbo kakoršno je pri nas doseči možno, to bodi najlepša dota tvojim hčeram, katere ne bo možno ne napraviti ne izgubiti.

Po taki doti vpraša navadno pameten, moder, nesebičen mož, čigar srce je napolnjeno s pravo čisto ljubeznijo, ki je podlaga srečnega zakona. Ker je pa takih snubačev jako malo, je zatorej umestneje, da si hči s svojo pridobljeno duševno doto poišče rajši primeren delokrog,

v katerem lahko stanu primerno srečno in zadovoljno živi, kajti boljše je v dobrih gmotnih razmerah živeti samki, nego nesrečni zakonski ženi.

Posmeh.

I.

Misel moja se bojuje	V zračne dviga se višine
Za uzore svete,	Liki lahna ptica, —
Kot k bogovom bi molila,	A za njo strupeno smeje
Pesmi tkè jim vneta.	Bedna se resnica.

II.

Tóžbe, solze, vzdih	O da bi stemnilo
stela sem ubozih,	Solnce se nebeško,
In obupa porog	Da bi v noč zavilo
V licih zrla množih...	To gorjé človeško.

Srečni pa smijó se:
Kaj bolé te rane,
Ki tvoj brat jih nosi? —
Nas to nič ne gane..

Vida.

„Sveti Miklavž“.

Zunaj je brila ostra burja in se poigravala s snežinkami po zraku, mi pa smo koprneli v zakurjeni sobi v radovednosti in strahu. Večerja nam danes proti navadi ni dišala; bili smo nestrpni, ker se je sv. Miklavž zakasnil. Napovedan nam je bil njegov prihod, a določena ura je uže minila. Sestrica ni si mogla kaj, da ne bi vnovič boječe in jokajoče vprašala mater, je-li ne pripusti parkeljnu priti v sobo. Vnovič je dobila pritrdilo, da ne, kar jo je utolažilo; a mene ojunačilo, da sem se celó predrznil do smelega odgovora: „Mama, Petričev Tinček je rekel danes v šoli, da sv. Miklavža sploh ni.“ Hotel sem se najbrž nekoliko pobahati s svojo neustrašenostjo in modrostjo, na kar sem bil, kakor šolarček, lahko in opravičeno ponosen. „Oj ta pregrešni deček! Ker je hudoben, mu sv. Miklavž ničesar več ne prinese in zato také govori“, pokarala me je mati. Zdajci zapoje v veži zvonec; vsa mala družba domačinov slovesno obmolkne, vrata se odpró in v sobo vstopi sv. Miklavž v mašniški obleki, s škofovo mitro in palico. Dolga bela brada mu pada na prsi in dela njegovo bolj malo postavo zeló čestitljivo. Spremlja ga angelj v beli obleki, s krili na ramenih; obraz mu je prijazen in smehljajoč, postava precej velika in debelušna. Otroka kar instinktivno padeva na kolena in skleneva ročice. „Ali sta bila pridna? Ali sta slušala stariše?“ povprašuje naju „sv. Miklavž“ in groza naju obide. Le smehljajoči angeljev obraz nama zopet vzbudi pogum, da jecljava: „Pridna“. — „Prav také, torej molita!“ In sestrica je molila očenaš, jaz pa vero; kolikokrat se je nama ustavila beseda, kolikokrat sva bila na tem, da naju polijó solze! „Ti uže hodiš v šolo; ali se pridno učiš?“ poprašal je mene in pristavil: „Povej mi, koliko je božjih zapovedi!“ „Dvanajst“, odgovorim, na kar mi

pritrdi: „Prav také!“ — Ves ta čas je ropotal parkelj zunaj pred sobo z verigami in sem ter tja udarjal na vrata, in vsakokrat sva zatrepetala od groze. „Sv. Miklavž“ pa je bil zadovoljen z nama, obljubil, da nama donese lepih darov ter naju blagoslovil. Tedaj pa je nagnil knjigo, katero je držal v roki in na kateri so bila tri jabolka na skupičku, také, da mu padejo na tla, in jih je angelj, glasno se zasmijavši, pobral. — Ko se je nebeška gospoda odslovlila, morala sva iti otroka spat.

Drugo jutro sva se vzbudila rano in glej, veselite in radost! Obilo lepih darov sv. Miklavža na mizi! Šibe tudi ni pozabil, a to naju ni strašilo, saj tudi vlandske nisva dosti okušala. — A dogodki prejšnjega večera so mi rojili po glavi; nisem si mogel kaj, da ne bi izdal materi svojih mislij: „Mama, sv. Miklavž pa ne zna katekizma“. — „Kaj ti pride na um, ti nespametni dečko!“ — „Glejte, ko me je vprašal koliko zapovedi je, sem se zmotil in rekel, *dvanajst*. In on je rekel: Prav také! In vender jih je le *deset*“. — No, se je pa tudi on zmotil. — „Glas pa je imel čisto tak, kakor gospod Jeločnik, in tudi majhen je bil také“, ugovarjam zopet. To je bil poslovodja strijčeve trgovine, nam otrokom dobro znan in priljubljen. — Takó sem slutil, kar sem izvedel še-le leta pozneje. — „In angelj je bil podoben naši Miciki in se je čisto také zasmel, kakor ona. Mama, zakaj pa Micike ni bilo včeraj v sobi, ko je prišel sv. Miklavž?“ popraševal sem dalje. — „Micika je morala v kuhinji umivati posodo; ni imela časa, da bi bila pri nas“, je odgovorila mati. — Tudi s tem še niso bili vsi moji dvomi razjasnjeni. „Mama, glejte, ko so padla sv. Miklavžu jabolka na tla, zaropotalo je, kakor bi bila lesena. In niso se prevalila s kupčka, da bi se raztekla po sobi“. Mati je bila očitno v zadregi, kakó naj mi razjasni to prikazen. „Glejte ga, glejte, danes ničesar ne veruje; včeraj pa se je tresel kakor trepetlika. Če boš také govoril, ti ne donese sv. Miklavž nikdar več vezila“. — Uničen sem bil; ponos bil je potr, in pa — take avspicije! Moléal sem, kajti *egoizem* je zmagal. A dvom, ki je bil zasejan v otroškem srcu, ni se dal več izkoreniniti! „Sv. Miklavž“ je s svojim obiskom, ki naj bi me *prav živo* prepričal o njegovi *istinitosti*, vzal mi vso *vero* v sebe, privedel me do skepticizma in nevere i v to lepo, osrečujočo detinsko bajko...

—S.—

Moda in strokoznanstvo.

Spisuje M. Kunc. (Dalje.)

III.

Uplivu tujih šeg se seveda naš narod tudi ne more izogniti, zato pa je treba da si poišče polagoma tudi ona sredstva, katere imajo na tem polju drugi narodi, da si ž njimi obdrži proizvajenje tudi v modnih strokah. V okvirju „Slovenke“ se nam sicer dóslej še ne bode pečati z opisovanjem novodobnih šeg. Nedostaje nam zato še vseh predpogojev, ki omogočujejo, také popisovanje

kakor tudi razumevanje modnih spisov. Razprave o modi imajo pa praktičen pomen tudi le takrat če se vrše na podlagi modnih slik, kajti brez teh je razumevanje popisa za nestrokovnjaka skoro nemogoče.

V našem narodu ne poznamo; — izvzemši mojih lastnih strokovnih spisov in knjizic, — doslej še nicesar, kar bi v domačem jeziku in opiraje se na lastne potrebe, pripravljalo pot do teoretičnega proučevanja modnih strok. Če torej hočemo Slovenkam koristiti, seznaniti jih moramo najprej s strokovnimi vedami. Strokoznanstvo ni le temeljna podlaga praktičnemu delu, marveč tudi oporišče za vsekakor potrebno samostalnost v modnih nazorih; kajti slednji pomagajo vedno in navzlic vsaki modi k zadačenju lastnega ukusa in lastnih potreb.

Če tudi je istina, da je postal ves svet vsaj v nošah kozmopolitičen; da je modna smer skoro istočasno jednaka po vseh deželah; ter da se po danih izgledih povsod podobno delo izvršuje, razlikuje se vendar, tako narodni, kakor tudi zasebni vkus sicer merodajne pojave v svetovnih šegah.

To dejstvo kaže se nam v pojmih „Francoske“ in „Angleške“ mode. Tudi na Dunaju poskušajo vstvariti „dunajsko modo“! Ravno tako nemci, ki v nebroju modnih listov vpodobljajo plodove modne domišljije govorijo o „nemški modi“, če tudi vidimo da opisovanje mod izza časov „francoskih Ludovikov“ nemški modi ne more pridobiti znaka nemške pristnosti.

Pri nas seveda največ uplivajo nemški modni listi, ker imajo mej Slovenkami mnogoštevilnih naročnic; verjetno je, da jih je skoro toliko da bi lahko vzdrževale slovenski modni list, ko bi jim tak zadoščal.

Slika s Češkega.

Spisala Roza Kósova.

Sprejmi me, draga čitateljica, v hišico ubogega tovarniškega delalca v Velimu na Češkem.

Večer je, 16. dne meseca avgusta 1885. leta. Oče, mati, sinek Otakar in hčerka Maženka so povečerjali in odmolili.

„Zakaj smo pa spletli mi otroci in veliki ljudje toliko vencev in šopkov, danes in včeraj? Zakaj ste pripravili toliko lepih zastav?“ vprašal je mali Otakar očeta.

„Ker pridejo Slovenci k nam“, je bil odgovor.

„Kdo pa so Slovenci?“ vpraša Otakar.

„Slovenci so naši bratje, tam od daleč“, odgovori mu oče.

Ali nam Slovenci kaj prinesejo ker jih hočete tako lepo sprejeti?“ nadaljuje Otakar.

„Dragi moj“, mu opomni oče, ako bi ti imel brata daleč od tukaj, katerega še nikdar videl nisi, kaj bi ti storil ko bi zvedel, da tega ali tega dne k tebi pride da te hoče spoznati ter ti pokazati, da bije tudi v daljavi bratsko srce zate.“

„Oj, vsklikne Otakar, kako lepo bi ga hotel sprejeti! Kako srečen bi bil! A to bi bilo čisto drugače, ta

bi bil moj pravi brat, katerega bi toliko rajše videl, ker ga ni bilo tako dolgo doma.“

„Dragi Otakar“, bil je resen očetov odgovor, „misli si mater, ki je imela mnogo, mnogo sinov; bili so srečni skupaj imeli so veliko zemlje, katero so pridno obdelovali, da so se prav dobro preživeli. Drugi ljudje, njihovi sreči zavidni, so se usilili med nje vzeli so jim po malem vse ter jih tako primorali, da so si pridni sinovi morali daleč od domovine iskati svojega kruha.“

Mati je sicer milo tožila, a kaj je to brigalo sovravnika? Otroci so se razkropili po vsem svetu, primorani so bili učiti se tujih jezikov in svojega zanemarjati. Brat brata ni več poznal.

Dolgo, dolgo let je minolo, mati si je zopet opomgla, jela je klicati otroke svoje k sebi, da bi se mej soboj spoznali, skupno delovali in se zopet izurili v svojem krasnem materinem jeziku. Upala je, da bodo s skupnim delovanjem zopet srečni kakor nekdanj.

Otroci so slišali materin klic, prišli so od vseh krajev ter so srečni bili, da je mogel objeti brat brata. Tišči, kateri niso mogli priti, spominjali so se svojih ter jim sporočili, da nikdar nečejo pozabiti svoje matere in ostati v vedni zvezi s svojimi brati.“

„Kaj pa zdaj porečeš, dragi moj, ako ti povem, da ta mati se imenuje „Slava“ in mi vsi Slavjani smo otroci njeni: Čehi, Slovenci, Hrvati, Poljaki, Rusi itd? Ne bodemo li veseli, da moremo bratu Slovincu roko podati? Ga bodemo li prezirali, ker je delj časa trpel nego mi! — Vedita otroka moja: „Gostoljubnost sploh znači Slavjana“. Gostoljubno jih moramo torej vsprejeti, da pokažemo s tem, kako so nam ljubi.“

Pazljivo sta poslušala Otakar in Maženka te očetove besede. Dasi nista vsega še umela, vendar sta vedela, da pridejo dobri prijatelji k njim in veselila sta se jih. Ko jima je slednjic oče opomnil kako naj se vedeta jutrajšnji dan, obljubila sta se tako vesti, da bosta zadovoljna oče in mati.

Druzega dne okoli 4. ure popoldne so se zbrali ljudje na kolodvoru z godbo in cveticami za pozdrav popotnikov.

Bili so poleg mnogo gospode in kmetov tudi tovarniški delavci, s svojimi ženami in otroci.

Otakar in Maženka sta imela vsaki lep šopek v roki, a predno je še vlak prisopihal rekel je, Otakar očetu: „Ljubi atej, tukaj je vse tako lepo pripravljeno za pozdravljenje Slovencev, ljudi je toliko, da se ne bode poznalo, ako sem jaz tu ali ne, zato dovolite mi, prosim, da grem z Maženko na lepo pot ob kraju gozda, ki je tik železniške ceste, ondi bodeva vse dobro videla in naji bodo videli tudi ljubi Slovenci.“

Oče mu to dovoli, vesel poda Otakar roko sestrici ter jo pelje na omenjeno pot. Ko dospeta tja reče jej: „Vidiš tukaj vže od dalec lahko vidiva vlak, ko jo pripiha, le vse tako stori kakor jaz pa bo prav.“

Ko je vlak za nekaj časa pridrdral, povzdignila sta oba v eni roki šopke v drugi belo žepno ruto s katerimi sta vihrala v pozdrav Slovincem. A glejte! Iz vseh oken vlaka se jim je ozdravljalo. Z rutami so jima vi-

hrali gospodje, gospe in gospodične, dokler so ju mogli videti. Vesela sta se vrnila domov ter staršem povedala, kako sta bila srečna. „Nisem iskal hvale“, reče Otakar „le tam sem hotel Slovence pozdraviti, kjer družih ljudi ni bilo, da bi oni videli, da smo tudi mi otroci veseli Slovencev, naših bratov iz daljne dežele“.

„Tako je prav, reče oče, glejta; za to malo pozornost, ki sta jo skazala gostom, bila sta obilo plačana. Odzdravila je vama gospóda, ki sta le otroka ubogega tovarniškega delalca.

Slovenske pesnikinje.

Spisal Proteus.

Glasilu slovenskega ženstva ima mej drugimi nameni tudi tega, da navduši naše gospe in gospodične za pisateljevanje v čast in korist ljubljene domovine. Angleži, Francozi, Švedi, Rusi, Nemci in Italijani imajo pisateljice in pesnikinje, katere se morejo s svojimi duševnimi proizvodi z vspehom kosati z najženjalnejšimi deli moških konkurentov. Te literatinje so s tem dokazale, kako krivično je očitjanje tistih v se zaljubljenih „gospodov stvarstva“, ki kriče v svojem fanatičnem redu, da ženska s svojim duhom nikdar niti ne doseže moškega.

Tudi mali slovenski narodič s svojo razmeroma jako razvito in bogato literaturo premore v krogu svojih literatov nekaj vrlih ženskih zastopnic. Ako se njihova, bodisi pesniška bodisi prozajiska dela ne morejo meriti z deli kake duhovite Ade Negri ali George Egertonove ali Neere ali G. Sandove ali Lavre Marholmove ali Sonje Kovalevske, ne mora noben pameten človek radi tega grajati naših pisateljic. Saj naše dame žive večinoma le v omejenih malomestnih družbah, ne potujejo po svetu, nego tiče v svojih službah ali rodbinah, niti ne mogó izobraziti se na visokih šolah, ker premoremo jedva od letos, ponižno višjo deklisko šolo.

Navzlic dosedanjim skromnim izobrazevališčem naših gospodičen pa more književna slovenska zgodovina imenovati vsaj dvoje troje pisateljic, na katere smo Slovenci lahko in upravičeno ponosni. Seveda pravemu kritiku nikdar ne zadošča za pohvalo kolikost del nego taistih kakovost; zato naj imen onih dveh treh vrlih pisateljic prozaistinj, ne imenujem že iz opreznosti...

Ako prelistujemo svoje najstarejše časopise ter si napravimo tako mal. površen pregled pesnikinj, naletimo prvo slovensko poetinjo že l. 1848. Takrat je objavila gospica Fanika Hausmann, hčerka grajščaka novoceljskega v „Celjskih novinah“ svojo prvo pesen; l. 1849. pa je priobčila ista dama v „Sloveniji“ navdušen slavospey na bana Jelačića. — Ljubljanka Alojzija Oblak in štirinajstletna Ptujčanka „Ljudmila“ sta objavili l. 1851. v „Sloven. Bčeli“ nekaj pesniških drobtin, neka „Milica Ž.“ pa v „Zori“ l. 1853. pesen „Želja za otroškimi letmi“. V „Sloven. Glasniku“ je vznikla l. 1864. iz pe-

resa U. Včičeve pesenca „Ljuba pomlad“: Klara B. pa je zapela l. 1864. v „Novicah“ navdušeno, srce in rahloten ženski želodeček pretresljivo „Odo Kavi“.

(Pride še.)

Par besedij o čitanju in knjigah.

Vsakemu izobražencu in po izobrazbi hrepencemu človeku je čitanje duševna potreba. Tudi ženstvo ne sme in ne more pogrešati tega. A da se ima od čitanja res užitek in korist, treba je primerne izbire, treba je, da se omeji na najboljše, in zlasti še oni, komur razna opravila ne dovoljujejo, da bi dosti časa porabil v to. Treba pa je tudi, de se čita pazno in s premišljenjem. Uprav pri ženstvu opaža se pri čitanju zelo pogosto neka vih-ravost in naglica, ki je povsem neumestna. Ne sme nam biti na tem, da zadovoljimo samo radovednost, da se soznanimi samo z obsegom knjige, treba je čitati s kritičnim očesom, ni dosti, da nam ugaja to, a ono ne, — vprašati se moramo pri obojem tndi zakaj? jeli uzrok v snovi sami ali v obliki; jeli snov primerna in verjetna, jeli oblika mična ali umetniška, jeli vse delo tako, da je vredno ustopiti v vrsto odličnih in priznanih proizvodov? In z ozirom na posameznosti, kako so opisani dogodki, kako so orisani značaji, kakoršen je zlog v pripovedovanju in v opisu, v govorih in duševnih pojavih. — Za istinito in pravično sodbo je treba pač nekaj znanja in pravega okusa, a večinoma čuti se to uže vsled izabražbe same in pridobi se v veliki meri, in bolje in popolneje, nego po studiju, iz paznega čitanja in motrenja vzglednih del.

Ker pa ni možno, da bi vsakdo sam dela presojal, ozirati se je treba pri izberi čitanja na nepristransko in stvarno kritiko. Katera dela mu priporočata, čita in pri tem primerja svojo sodbo z ono razsajevalčevo. Tako kritika koristi mnogo tudi čitatelju.

Umevno je, da Slovenka pred vsem čitaj proizvode lastne književnosti. A ker naša književnost še ne zado-stuje onemu delu ženstva, ki čita mnogo, oziraj se tudi na proizvode tujih narodov. Kar so storili in napisali veljaki jednega naroda, to je v prevodih postala last tudi drugim. Tako se bogati z drugo književnostjo tudi naša, tako se nam širi obzorje, tako si pridobivamo novih idej.

Prevodi so v književnosti zelo znameniti, in zdi se mi, da se pri nas premalo cenijo. Seveda je pogoj, da je delo samo res vredno prevoda ter da je ta dober. Nikdo ne oporekaj, da bi bili prevodi nekaka izjava lastne revščine, da se ž njimi širi tuji duh in tuji nazori. Nemci so velik narod in na to zelo ponosni, oni imajo vse večjo narodno zavest in ves drug naroden ponos, nego mi ubogi skromni Slovenci, in vender jim moramo priznati, da so v tem oziru povsem mednarodni in tolerantni, da njih književnost obsega prevode del vseh raznih narodnostij. V prvi vrsti seveda se nam je ozirati na sorodne slovanske narode. Hrvaščina je vsakemu brez truda in uka lahko umljiva. Za prevode iz drugih slo-

vanskih jezikov pa skrbi Gabrščekova, priporočila vredna „Slovanska knjižnica“.

Ako bo mogoče in primerno, hočemo poleg kratkihotic podati tudi obširnejše literarne studije, ki naj soznanjajo čitateljice natančneje s tem ali onim pisateljem ter tem ali onim njegovim delom. Tako upamo ustreči našim naročnicam in čitateljicam ter jim podati marsikaj v korist in pouk.

F . . G—

Književnost in umestnost.

Povesti spisal dr. Ivan Tavčar 1 zvezek v Ljubljani, založil pisatelj; cena 1.20 gl.

Slovenska književnost šteje do sedaj še jako malo samostojnih knjig. Naši pisatelji in pisateljice pošiljajo svoje spise v razne liste, ker samostojne knjige izdavat v nas Slovencih ni baš lahka stvar radi tega, ker se knjige razpečavajo jako počasi. Vendar imamo zbrana dela nekaterih pisateljev, tako imamo: Jurčičeve Stritarjeve, Levstikove in sedaj Tavčarjeve zbrane spise. Prvi zvezek prinaša sledeče povesti:

Ioan Slavelj, priobčena v Dunajskem Zvonu 1876. I.

Antonio Gledjević, Zgodovinska podoba, priobčena v Mariborski Zori 1873.

Boljna ljubezen, Noveleta v pismih, tiskana v Mariborski Zori 1875.

Gospa Amalija. Noveleta. Mariborska Zora 1875. spisana je pa bila ta noveleta že 1867.

Mlada leta. Neveleta. Mariborska Zora 1875.

Med gorami. Slike iz Loškega pogorja, ki so pravo pravcato življenje.

Ivan Slavelj, duhovito, krasno pisana povest ima v sebi vendar dokaj neverjetnosti tako n. pr. smrt sirote Lekse (da bi se tako umiralo!) in osoda kontese Marije Ane. Prekrasno je pa načrtan Lavrencij Žolna vaški umetnik-slikar. Diven prizor je tam, kjer umetnik Žolna kaže svojemu prijatelju Deski sliko Kristusa na križi — v talarji. Žalostno nekdanje stanje učiteljev kaže pisatelj v Štefani Deski, revščina njega menda ni izmišljena, daši se nam v sedanjih časih zdi kaj tacega nemožno. Naravnost nedosežen je Tavčar tam, kjer posnema kmetsko govoro.

Antonio Gledjević, je krasna zgodovinska podoba pojasnjujoča razmjerja med plemenitaši in meščani v prošlen stoletji. Klasično pripovedovanje živahnih prizorov dela snov zanimivo že samo na sebi še zanimivejšo.

Bolna ljubezen je sicer sentimentalno nadahnen spis, vendar se da bolezen in smrt opravičiti s tem, da kaže pisatelj junaka Radoslava bolnega že v začetku povesti. Avrelija je pa v kratkih potezah — pisatelj nam je povedal o njej le malo in ona je tudi delovala le malo, a v teh kratkih potezah očrtal je Tavčar žensko prav po Turgenjevovem načinu in Tavčar kakor Turgenjev podal divno slovansko ženo z vso odločnostjo ki jo odlikuje,

da je potem privolila v zakor z drugim je pač umevno, ker je to zahteval njen ženski ponos, katerega je sama zavrgla odkrivša ljubezen Radoslavu, kateri je pa to ljubezen molcé — zavrnil. To je malo manj verjetno, da bi bil mogel ostati mož če tudi kakor Radoslav, neobčuteni, miren ko je videl, da ga ljubi njegov uzor takó strastno in nesebično.

Gospa Amalija je prvo delo Tavčarjevo še sentimentalno romantično snovijo a mičnim pripovedovanjem,

Mlada leta podajajo nam sujet, ki se je že rabil, v raznih oblikah in pri raznih narodih.

Med gorami, Slike iz Loškega pogorja. Tu se moramo pomuditi malo delj. (Pride še.)

Lužiško-srbska izložba v Draždanah. V Draždanah je bila v minolem letu umetna in industrijalna izložba kraljevine Saksonske; občo pozornost je vzbujal oddel lužiskih Srbov, katerih je mnogo v onih krajih. Tu so bila njih stanovanja, noše, običaji itd. Zanimivo je o lužiskih Srbih to, da so ohranili toliko let v daljnem tujem svetu mnoge stare običaje, jezik, nošo in da razmerno vspeva v njih tudi literatura in izdajajo list Lužica a njihova „Matica“ izdaja za narod koristne knjige.

Hrvatska misao je nov list, ki izhaja v Zlati Pragi. Dobile smo lista 1. št. se sledečo vsebino: *Što hočemo*. Stj. Radić: *Hrvatski ideali* 1. Ideali ali narodno-prosvjetni. — lić: *O pučkoj prosvjeti*. Ivanov: *O hrvatskim književnim prilikama*. Fr. Hlaváček: *Seljački pokret u Galiciji*. M. Heimrl: *Iz novije političke povjesti češkoga naroda*. Sv. Korporić: *O indolenciji i pesimizmu u hrvatskoj mladeži*. *Da se razumijemo*. *Političke bilješke*. Spectator: *Sastanak hrv. soc. demokracije*.

Fran Schubert. Važna in znamenita stoletnica za vse muzikalne kroge, zlasti pa za avstrijske in v prvi vrsti za dunajsko mesto slavila se bode 31. januarja: stoletnica rojstva najboljšega in najplodovitejšega nemškega skladatelja pesnij, Fr. Schuberta. (Življenjepis v mični obliki novele donesel je (v prevodu) „Kres“ leta 1883.) Bil je sin ubogega predmestnega učitelja dunajskega, ki je poleg vodje glasbe v farni cerkvi, M. Holzera, sinu podal prvi muzikalni pouk. Dečko je prišel 1808. v konvikt za pevce cesarske dvorne kapele, kjer je bil slavni Salieri njegov učitelj. 1818. ga je ostavil, se posvetil učiteljstvu, a bil neumorno delaven kakor skladatelj. Želel se je osvoboditi neljubega učiteljskega jarma, pogajal se tudi za učiteljsko mesto na novo ustanovljeni glasbeni šoli filharmoniški v Ljubljani, katerega pa ni dobil kljub izvrstnim spričevalom in dobrim priporočilom, a našel je v bogatem plemenitašu Schoberu mecena, a tudi poučeval v glasbi. Razun krajših potovanj preživel je ves čas na Dunaju ali njega okolici. 19. januarja 1828. umrl je po kratki bolezni neoženjen. — Zaslovel je zlasti po svojih skladbah pesnij in balad, katerih je zložil za petje blizo 600; posebno slovi „Erlkönig“. — Zložil je tudi več simfonij, cerkvenih glasb, zborov, kentat (zlasti slovi „Prometej“) in plesne godbe; uglasbil je več spevoiger in oper. — Pokopan je bil na predmestnem grobišču v Währingu poleg Beethovena, kosti

so prenesli kasneje na centralno pokopališče, kjer ima med drugimi slavnimi glasbeniki svoj „častni grob“. V dunajskem mestnem parku postavil mu je 1871. dunajski „Männergesangverein“ lep marmornat spomenik, katerega je izdelal kipar Kundtmann. Stoletnico slavilo bode dunajsko mesto z veliko slavnostjo, v čegar vsporedu je pet koncertov z izključno njegovimi glasbami; v operi pa uprizoré vnovič dve njegovi spevoigri.

F. G—l.

Vsa slovanska društva v Trstu in v okolici se pripravljata za velik koncert, katerega priredé sredi p o s t a v kakem gledališču na korist družbi sv. Cirila in Metoda.

Pričakovati je zopet kaj impozantnega, saj naše občinstvo priteka tako rado, ko le sliši, da se prireja kaj v korist naši šolski družbi.

Ženska stanovitnost. V nekem mesteci v Rusiji svršili sta dve sestri mestnega milijonarja žensko gimnazijo. Oče, človek jako „praktični“, ogledaval se je, da bi našel svojima hčerama dostojne ženine. Bilo mu je o tem času 70 let in slul je sploh za človeka „starih pravil“. Nekega dne — to je bilo leta 1880. — raznesla se je po mestu neverojetna novica, da sta se omenjeni dve devici *zaprli* v svojo sobo in da uže tretji dan ničesa ne jesta. Ni oče ni mati se nista nikamor pokazovala. Na peti dan odpeljali sta se omenjeni gospici z doma po železnici proti — Petrogradu. Kmalu smo zvedeli, da je mlajša, Sofija, vstopila v „medicinske kurze“, starša pa, Jekaterina, na prirodoznanski oddel „višjih ženskih kurzov“. Sestri, hčeri milijonarja, začetnika ruske *kosne* trgovine z Avstrijo, učili sta v Petrogradu otroke in šili perilo za razne bolnice in se tako živili. Konečno zmehčal se je oče, na prošnje svoje ženi, izobražene hčere izvestnega petrogradskega knjigotržca; z druge strani pa mu ni dopuščalo dostojanstvo kupca-milijonarja, da bi njegovi hčeri živeli kakor hčere človeka brez vsakega premoženja. Ob svojem času svršili sta obe svoje učenje; mlajša sestra je bila nekoliko let asistentko izvestnega profesorja Lebedeva, starša pa je vkupe z materjo v rodnem mestu na svoje stroške osnovala šolo, kjer se hčere ubožnih meščanov uče šivati, čitati, pisati in računati in razen tega najpotrebnejšega v gospodujstvu. Sčasoma omožili sta se obe; mož mlajše je izvesten v Petrogradu doktor zdravilstva; starejša pa je vzela bogatega fabrikanta, učenega tehnologa v Smolenskej guberniji, osnovala tam na svoje stroške narodno šolo, kjer je sprva učila tudi sama in katero vzdržuje i zdaj, ko je uže mati peterih otrok. Mogel bi povedati njihju polna imena, no ker obe srečno živita f zdaj in ker sem z obema zdavna osobuo znan, to terja taktičnost, da tega ne delam. No v meni sta te dve ženski vzbujali vselej občudovanje in tako tudi v vsakem, ki zna, kakim pōtem sta dostigli višega obrazovanja in kako sta rabili svoje premoženje in svoja znanja na korist — bližnjemu! Možkih primerov take vrste vsaj jaz ne vem. H.

Žensko dobrodelno društvo. Črez mesto Harkov v

srednej Rusiji hodijo večkrat velike tolpe ubožnih preseljencev z ženami in otroci, ki gredó v daljnjo Sibir iskat bolj lahkega življenja. Vsi ti ljudje so navadno v ubogej, hladnej obleki. Posebno usmiljenje vzbujajo uesrečni otroci. Izobražene Harkovske dame osnovale so zato med seboj družbo, katere namen je najprej, pomagati ubogim otrokom preseljencev. One zbirajo staro obleko ali pa za svoje ali podarjene denarje kupujejo blago; zdaj, v dolgih zimskih večerih, ko mnogi možje svoj dolgčas ubijajo za kartnoj mizoj, zbirajo se omenjene dame zdaj pri jednej, zdaj pri drugej iz svoje družbe in večer izrablja se tako-le: jedna iz njih *glasno čita* kako zanimivo knjigo, druge pa v globokem molčanju krojé in šivajo obleke raznih velikosti in ko je večer h koncu, gotovo je mnogo oblečic, katere dele potem otrokom preseljencev, kadar ti gredo zopet črez mesto. Pač hvalevredno in vzvišeno delo!

Slovenke mnoge ne ljube svoje literature, ker je ne *znajo*. Ali bi se ne dal med Slovenkami najti analogičen način, da bi se zaostale in nezavedne ženske znatile sè slovenskoj knjigoj in porablja večere sebi in bližnjemu na korist? H.

Ilirska Bistrica 24. januarja 1897. (*Prvi koncert novoosnovanega tamburaškega društva „Ilirska Vila“.*) Narava je pokrita z mrtvaškim belim prtom. Krilata naši pevčki zapustili so nas; za dolgo vtihnili so njihovi mili glasovi. Seve, da človek tako rad išče namestila. Imeli smo je, da, pri prvem koncertu „Ilirske Vile“. Iznemadjeni smo bili, ker je bilo nad vse pričakovanje. Ako pomislimo, da ima tamburaški in pevski zbor svoj začetek komaj pred nekaj meseci, je naše presenečenje o prvem nastopu res opravičeno. — Vse točke so se proizvajale z natančnostjo in globokim čutom, prav tako so pevci častno rešili svojo nalogo. A kaj čuda? saj jim je bil učitelj in voditelj g. V. Brož, znani komponist za tamburice. Požrtvovalnost in neutrudnost njegova pri poučevanju je res občudovanja vredna. Dovolj rečeno, da se ni strašil precej daljne poti iz Reke, od koder je prihajal vsako nedeljo da vzbuditukajšnjo možko „mladino“ iz spanja, z njenemu srcu najpristopnejšo umetnostjo — petjem in godbo.

Naši tamburaši in pevci so tedaj res laho ponosni na svojega učitelja skladatelja, isto tako pa ima tudi g. Brož lahko veselje sè svojimi, za stvar tako navdušenimi učenci. To je omenjeni gospod tudi povdarjal in v lepih besedah želel novemu društvu krasne bodočnosti. Genijalni g. Avgust Domladiž pa je v krasnih milih besedah naših sosednih bratov izrazil simpatijo in hvaležnost, kojo gojite novi društvu svojemu učeniku.

Izmed vseh točk ugajal je najbolj g. Broža valček: „Na valovih jadranskoga morja“, katerega se je igralo s pravim ognjem. Tudi zadnja točka vzporeda: „Prišla je miška“, je jako ugajala. Tedaj novorojena in vže toliko obetajoča „Ilirska Vila“ bodi nam srčno pozdravljena ter daj nam še mnogokrat pozabljeni vsakdanjo prozo o tvojih milih, vbranih glasovih. — Nikdar naj ne vtihnijo, temveč vdomače naj se tako, kakor so domači

pri naših dragih bratih Hrvatih. — Njim, koji so ves čas društvo denarno podpirali, naj bo hvaležnost in vnetost teh malo povračilo. Po koncertu sledila je šaljiva loterija in na to ples, kateri je bil jako živahen, kajti z veseljem je javiti, da je bila vdeležba mnogobrojna kljub slabemu zimskemu vremenu. Tedaj še večkrat:

„Strune milo se glasite!“ —a.

Ženskim in moškim podružnicam družbe sv. Cirila in Metoda na znanje!

Tiskovine od kitic, ki so nabrane iz pesnji naših slovenskih pesnikov in se rabijo lahko pri veselicah (n. pr. za sladkorčke), ki se prirejajo v korist omenjene družbe, je sl. vodstvo založilo in se iste dobijo pri gospici Ljudmili Roblek-ovi v Litiji (Kranjsko).

Na razpolago so pa te tiskovine tudi vsem drugim slovenskim društvom, ki so namenjena napraviti veselice v korist družbe sv. Cirila in Metoda. (Z malim številom sladkorčkov, ki so imeli omenjene kitice, nabralo se je pri odprtju Velikovske šole nad 170 kron za isto.)

Praška Politika od 19/1/97 ima iz Lvova brzozjavko da so ljudski učitelji in učiteljice letos prvokrat volili v okrajni šolski zastop voditeljice neke meščanske šole gdčno Longchamps.

Ker se čuje, da deželni šolski svet ne bo tej izvolitvo nasprotoval, bo omenjena gospodična prva ženska zastopnica v Avstriji v šolskih zadevah.

Slovenske gospodinje pozor!

Užigalke, ki jih je izdala sl. družba sv. Cirila in Metoda, se dobivajo v Ljubljani v prodajalnici g. I. Perdan-a. Naj ne bo slovenske hiše, ki ne bi rabila edino le Ciril-Metodovih užigalk!

Sveta nam bodi dolžnost, podpirati družbo prevažno, Brata Ciril in Metod naše vodita srcé!

DOMA.

Popoldansko spanje malih otrok. Matere imajo navado, da devajo popoldne otroke oblečene spat radi tega menda, ker se jim ne ljubi slačiti in oblačiti jih. Da bi pa matere vedele, kako je to otrokom škodljivo, bi ne storile kaj tacega. Dete, ki je spalo v svojih oblačilnih zbuja se trudno od potu. Mesto da bi bilo po spanji čilejšje, je sitneje nego prej. Trakovi, katerih morebiti niti ne odvezavajo in gombi, katerih niti ne odpenjajo tiščijo med spanjem nežno telesce v pasu in prsih; zadržujejo gibanje, dihanje in prebavljanje. Zato naj skrbna mati vsakokrat sleče otroka, ko ga poklada v posteljco.

Kako se zabrani, da ne razpoči cilinder pri lampah. Cilinder se vtakne v posodo napolnjeno z mrzlo vodo, v katero se je delo nekaj kuhinjske soli. Vse skupaj dene se na ogenj. Ko se je voda kuhala nekaj časa, pusti se, da se zopet počasi ohladi. Takó „kuhani“ cilinder se lahko prenese iz mrzlega na gorko in iz gorkega na mrzlo brez nevarnosti, da počí. Tudi kozarci in druga

posoda obvaruje se na ta način, da ne razpoči, ako se hitro ugrije.

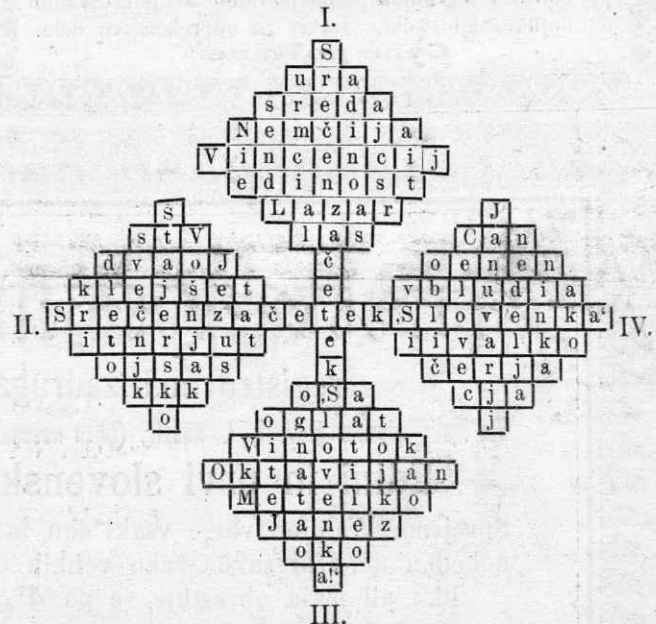
Zmečkan žamet se poravna, če se ga drži tako dolgo nad vodenim soparom, da postane popolnoma vlažen in se potem s žameta levo stranjo enakomerno in počasi vleče po vročem gladilniku.

Kakó se lahko prihrani oglje. Ko se je oglje vžgalo in se vse že kuha, kar se je nameravalo, naj se vrže na ogenj par pesti listja il lupin od sočivja in naj se zapro vsa vrata. To brani, da se oglje ne požge takó naglo in jedi se kuhajo bolj počasi, kar jih dela vedno okusnejše. Ako se pa taki odpadki od sočivja porabijo v gospodinjstvu drugače, vrže se na oglje tudi tenko plast malo vlažnega pepela, ki ohranja ogenj tudi dolgo.

Cvetlice se ohranijo, ako se jim vsak dan menja voda v kozarcih in se vodi primeša za noževó špico salpetra. Tako se ohranijo šopki sveži mnogo dni.

Rešitev križnega romba.

Križni romb rešila **Anica Pregelj** v Trstu.

A R I T M O G R I F.

1, 3, 2, Potrebna reč v kuhinji. 2, 3, 7, 8, Mesto na Gorenjskem. 3, 1, 8, Žuželka. 4, 3, 2, 7, Roparska žival. 5, 4, 8, 6, 3, 1, Del človeške glave. 7, 3, 1, 8, Poljsko orodje. 8, 4, 5, Latinski pozdrav.

Začetne črke od gori nizdoli čitane dajo ime prepotrebnege časopisa: „Slovenka.“

R. K.

Listnica uredništva.

Gč. L. B. Trn. B. Poročajte nam še večkrat kaj! Hvala za prelaskavo pismo.

Gč. Danica-Dolenjsko. Prejele, hvala, pride, le še takih modrih stvari!

Gč. Bređa. Pošljite nam skoro kaj drugega, poslano ni bilo ne za članek ne za notico, vidi se, da vas je premagalo samo hipno oduševljenje

Gč. Kristina. Zopet prejele, hvala!

Listnica upravnštva.

Veleštovane naročnice in veleštovani naročniki naj blagovolé potrpeti, ako se je do sedaj dogajala kakova nerednost v pošiljanji lista. Skoro se vse uredi in tedaj, nadejamo se, ne bode več pomot in nerednosti.

Slovenke!

BRIŦE s podobami

izhaja v Trstu 3 krat na mesec in stane za vse leto **2 for. 50 novč.** Naročnino sprejema **Miloš Kamušič, Via Romagna št. 20, I. nad.**

Prvi in najstareji
fotografično - umetniški zavod
Antona Jerkiča

v Gorici na Travniku št. 11. (poleg nadškofije)
prevzame vsa v fotografično stroko spadajoča dela do naravne velikosti. Izdeluje nadalje fotografije na porcelan, na broše (po najnovejši iznajdi), na platno, na svilo itd. Akvarele in oljnato slike; posnema po starih fotografijah pomanjševalno ali povečevalno na najukusnejši način. Jamči za neprekosljivo delo.
Cene poštene.

Usake vrste
TABAKARJE

dobivajo se pri tvrdki

J. Stjepušin

Sisak

Cenike pošiljam vsakemu na zahtevo franko.

Tržaška posojilnica in hranilnica

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

Via Molin piccolo št. 1, I. nadstr. (blizu novega poštnega poslopja, kjer je „Delalsko podporno društvo“.)

Edini in prvi slovenski denarni zavod v Trstu.

Sprejema hranilne vloge vsaki dan in je obrestuje po 4⁰/₀. — V Trstu ne daje nobeden denarni zavod tako velikih obresti. — Vsaka hranilna vloga bodisi velika ali mala obrestuje se po 4⁰/₀. — Vloga se lahko po 50 novčičev.

Hranilnih vlog je bilo vloženih do 31. decembra	1892.	gold.	17.663·76
	1893.	„	38.245·13
	1894.	„	49.741·66
	1895.	„	74.293·17
	1896.	„	101.734·71

Skupaj gold. 281.678·43

Tudi po pošti se lahko pošiljajo hranilne vloge in je pridejati 15 nvč. za knjižico. Glavni deleži so po gold. 100, upravni po gold. 10, ki se lahko vplačujejo v mesečnih obrokih po 1 gold.

Uradne ure so : vsaki dan od 9—12 dop. in od 3—5 pop., ob nedeljah in praznikih pa od 10—12 dop

List izhaja vsako drugo soboto in stane za vse leto 3 gld.; za naročnike „Edinosti“ pa 2 gld.; posamezne številke se bodo dobivale v Trstu v tabakarnah: pri Chiozzi in pri g. Lavrenčiču (Piazza Caserma), pri Pipanu (Ponte della Fabbra) in pri Fratniku (Sv. Jakob) po 12 kr. Rokopisi naj se pošiljajo uredništvu „Slovenke“, naročnina pa upravištvu „Edinosti“ ulica Molino piccolo, št. 3, II. nstr.

Lastnik konsorcij lista „Edinosti“. — Izdavatelj in odgovorni urednik **Fran Godnik**. — Tiskarna Dolenc. Trst.